

Algemene Rekenkamer, onderzocht; voor uitgaven tot een totaal van ca. f 70 000 bleken alle bewijsstukken te ontbreken, waarbij de commissie evenwel opmerkte, 'dat niet is gebleken, dat de heer Maas Geesteranus zich gelden heeft toegeëigend.'¹

Dat deze laatste het gevoel had dat hij door Somer op schandelijke wijze weggejaagd was, spreekt vanzelf. En dan nog dat onderzoek! Hij was een van de zeer weinigen die weigerden, zich door de Enquêtecommissie te laten verhoren, en aangezien hij in de periode waarin de commissie haar onderzoek uitvoerde, weer in het buitenland vertoefde, had de commissie geen machtsmiddelen om hem te dwingen voor haar te verschijnen.

★

Van 't Sant werd in augustus '41 als hoofd van de Centrale Inlichtingendienst ontslagen. Rabagliatti was hier bijzonder verbolgen over ('*horrified*' was het woord dat Gerbrandy tegen de Engelandvaarder ir. den Boer gebruikte²) – gevolg was dat Rabagliatti, en in zijn persoon *MI-6*, geen sterke aandrang had om met van 't Sants opvolger, reserve-kapitein mr. R. J. P. Derksema, die 'waarnemend hoofd' werd, samen te werken. Uit het feit dat Gerbrandy en van Boeyen (bij deze laatste was de verantwoordelijkheid voor de CID komen te berusten) er niet voor voelden, Derksema 'hoofd' van de dienst te maken, bleek gereserveerdheid. Voor die gereserveerdheid was alle reden.

Derksema, een advocaat uit Gelderland, had tijdens de Duitse invasie uit Nederland kunnen ontsnappen aan boord van het laatste schip dat IJmuiden met krijgsgevangen Duitse parachutisten en militairen van de *Lufilandetruppen* verlaten had. In het eerste kampement van het Nederlands Legioen was veel over hem geklaagd: hij was te nerveus om leiding te geven. In arren moede had men hem toen bij de veiligheidsafdeling van de CID geplaatst. Toen hij waarnemend hoofd van de CID werd, telde de dienst ongeveer vijftien medewerkers. Derksema kon geen enkele greep op hen krijgen. Hij miste bovendien alle zin voor *security* en had er geen kijk op wie voor uitzending als geheim agent geschikt waren. 'De meesten' van diegenen die hij in opleiding nam, waren volgens zijn staflid dat hun onderwijs gaf in morseschrift,

¹ Rapport, 25 jan. 1945, van de commissie-van Rhijn (*Enq.*, dl. IV a, p. 263).

² W. den Boer: 'Mijn rapport', p. 18 (Doc I-139, b-1).